

4. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. Звіт про надзвичайні ситуації в Україні за 2023 рік. Київ : ДСНС, 2024. 67 с.

УДК 351.78

**ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ
РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ВОЄННИХ
ВИКЛИКІВ**
**FEATURES OF PUBLIC MANAGEMENT OF LAND RESOURCES OF
TERRITORIAL COMMUNITIES IN THE CONDITIONS OF MILITARY
CHALLENGES**

Наталія Галунець,

старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування і
міжнародної економіки Миколаївського національного аграрного
університету

Nataliia Galunets,

Senior lecturer, department of public management and administration and
international economics, Mykolaiv national agrarian university

orcid.org/0000-0001-7709-9238

Повномасштабна війна, розпочата російською федерацією після 24 лютого 2022 року, суттєво змінила пріоритети розвитку територіальних громад в Україні, зосередивши їхню діяльність насамперед на питаннях безпеки, збереження ресурсів та забезпечення життєздатності населення громади. Варто зауважити, що в результаті реформи децентралізації в Україні органи місцевого самоврядування отримали розширені повноваження щодо управління земельними ресурсами, що дозволило громадам самостійно формувати стратегії розвитку, планувати використання земельних ділянок та залучати фінансові ресурси через оренду, продаж чи інвестиційні проекти.

Водночас запровадження воєнного стану суттєво ускладнило реалізацію більшості повноважень органів місцевого самоврядування у сфері публічного управління земельними ресурсами, зокрема через обмеження доступу до окремих територій, мінування земель, руйнування об'єктів землекористування, порушення кадастрового обліку та необхідність запровадження спеціальних режимів використання земель з урахуванням безпекових ризиків [1; 2].

Земельні ресурси є одним із найважливіших стратегічних активів як держави так і територіальних громад, оскільки вони формують просторову основу соціально-економічного розвитку, забезпечують продовольчу безпеку та виступають ключовим джерелом наповнення місцевих бюджетів. Поряд з цим, публічне управління земельними ресурсами передбачає цілеспрямовану діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування щодо розпорядження, використання та охорони земель в інтересах суспільства.

В умовах воєнних викликів ключовим фактором ефективного публічного управління земельними ресурсами є оперативне прийняття рішень, гнучкість управлінських механізмів та високий рівень координації між органами місцевого самоврядування, військовими адміністраціями та державними органами. Основні особливості такого управління полягають у правовій трансформації земельних відносин, забезпеченні продовольчої безпеки, адаптації до воєнних викликів та збереженні потенціалу для сталого розвитку територіальних громад.

Зауважимо, що нормативно-правове забезпечення управління земельними ресурсами територіальних громад потребує подальшої модернізації. Невизначеність та колізії законодавства ускладнюють передачу земель у комунальну власність і знижують ефективність їх використання. Воєнні обставини прискорили оновлення правової бази: Закон № 2259-IX [3] та супутні рішення дозволили громадам і військовим адміністраціям здійснювати управлінські функції та укладати договори оренди без втрати контролю над землею. Водночас ці заходи мають тимчасовий характер і потребують подальшого вдосконалення для уникнення правової невизначеності та зловживань.

Земельні ресурси територіальних громад є основою продовольчої безпеки. У воєнних умовах частина земель пошкоджена, замінована або обмежена у використанні, що створює ризики нестачі продовольства та зниження аграрної продуктивності. Ефективне управління потребує балансування між оборонними потребами та підтримкою аграрного сектору,

забезпечення безпечного доступу до земель, підтримки фермерів і стратегічного планування вирощування культур, критично важливих для місцевого населення. Для оперативного реагування застосовуються тимчасові механізми управління, зокрема спрощені процедури оренди та перенаправлення земель під першочергові потреби громади. Цифрові інструменти, прозорий кадастр і контроль за використанням земель допомагають громадам швидко оцінювати стан ресурсів і планувати їхнє використання. Таке адаптивне управління дозволяє зберегти потенціал земель для післявоєнного відновлення, підтримати продовольчу безпеку та забезпечити сталий розвиток територіальних громад у довгостроковій перспективі [4].

Наступною особливістю публічного управління земельними ресурсами територіальних громад в умовах воєнних викликів є здатність громад адаптуватися до швидкозмінного контексту, оперативно реагувати на ризики та забезпечувати баланс між оборонними потребами, підтримкою аграрного сектору та сталим розвитком. Адаптація управління земельними ресурсами в умовах війни є складним, але необхідним процесом, що передбачає правову гнучкість, пріоритет продовольчої безпеки, прозорість прийняття рішень та екологічну реабілітацію територій. Лише поєднання оборонних потреб із стратегічним баченням сталого розвитку дозволяє громадам зберегти свій потенціал і забезпечити післявоєнне відновлення країни [1; 2; 3].

В умовах воєнних викликів ефективно управління земельними ресурсами також стає інструментом післявоєнного відновлення територій. Планування використання земель, відновлення пошкоджених ділянок та підготовка земельних ресурсів для інвестиційної діяльності є важливими аспектами забезпечення соціально-економічної стабільності та розвитку громад.

Нині існує нагальна потреба в корекції земельної реформи та пошуку нових підходів до розвитку земельних відносин з урахуванням національних і світових тенденцій. Держава має зосередитися на визначенні

першочергових стратегічних завдань у цій сфері з метою забезпечення соціально-економічного зростання, підвищення якості життя населення, реалізації конституційних прав громадян і подолання корупції, що зумовлює необхідність перегляду нормативно-правового регулювання земельних відносин. Водночас публічне управління земельними ресурсами має бути комплексним, поєднувати організаційно-правові, фінансово-економічні, кадрові, інформаційні та науково-технічні заходи, спрямовані на раціональне використання й охорону земель, забезпечення продовольчої безпеки, екологічної безпеки та розвитку інфраструктури. Система управління земельними ресурсами повинна бути доступною, прозорою, економічно обґрунтованою та здатною до постійного оновлення і модернізації.

Отже, воєнні виклики не лише ускладнюють, а й трансформують систему публічного управління земельними ресурсами. Вони вимагають від громад більшої гнучкості, стратегічного планування, застосування сучасних цифрових та інформаційних інструментів, а також ефективної координації з державними структурами. Успішне управління земельними ресурсами в таких умовах стає ключовим чинником безпеки, фінансової стабільності та післявоєнного розвитку територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Виклики та пріоритети управління активами територіальних громад в умовах війни: науково-аналітична доповідь / наук. ред. Сторонянська І. З. Львів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». 2022. 79 с.
2. Посібник для територіальних громад: особливості управління майном ТГ в умовах воєнного стану. Проєкт USAID/UKaid SOERA. URL : https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/967/Posibnik_TG_VS.pdf
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану: Закон України від 12.05.2022, № 2259-IX URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text>

4. Коровкіна Д., Чечель А. Досвід України: публічне управління земельними ресурсами територіальних громад в умовах війни. Матеріали конференцій МЦНД, (30.05.2025; Київ, Україна), 2025. 121–125. URL : <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/889>

УДК 332.1:005.7:504

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО КОРПОРАТИЗАЦІЇ
ПРИРОДНО-ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН
CONCEPTUAL APPROACHES TO THE CORPORATIZATION OF
NATURE USE**

Клиновий Дмитро Віталійович,
кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник відділу просторового розвитку та якості
життя

Інституту демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи
Національної академії наук України, Київ, Україна

Klynovyi Dmytro Vitalijovych,

Candidate of Economic Sciences, Senior Researcher, Leading Researcher
of the Department of Spatial Development and Quality of Life,
Mykhailo Ptukha Institute of Demography and Quality of Life Research
of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

klinovoy@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3034-8097>

Петровська Ірина Олегівна,

кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник,
завідувачка кафедри публічного управління, туризму та готельно-
ресторанної справи Таврійського національного університету
імені В.І.Вернадського, Київ, Україна

Petrovska Iryna Olegivna

Candidate of Economic Sciences, Senior Researcher, Associate Professor,
Head of the Department of Public Administration,

Tourism and Hotel and Restaurant Business,

V.I. Vernadsky Tavrida National University, Kyiv, Ukraine

petroirinaolegovna@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2716-1990>

Актуалізація проблематики вироблення концепту корпоратизації природно-господарських відносин обумовлюється необхідністю залучення приватного капіталу до сфери природокористування за принципом збереження публічних форм власності на природні ресурси, з передачею